

LISTOPAD v zahradě

S nastupujícím podzimem přichází zahrada o většinu své krásy. Poslední potěchu oka skýtají překrásně vybarvené listy některých druhů rostlin. Po jejich opadání nám zahrada poskytne jen spoustu zahradního odpadu a s ním i téměř hamletovskou otázku: kam s ním? Veškerý odpad je nutné před příchodem zimy odstranit, nejlépe zkompostovat. Až bude zahrada připravena k zimnímu spánku, pomalu nastane čas příprav na Vánoce. Pokud máte na zahradě přerostlý jehličnatý strom, je možné ho před vánoci uříznout a použít jako vánoční stromek. V letošním roce bude totiž trochu problém s řezanými kavkazskými jedlemi. Díky pozdním jarním mrazům totiž mnoho jedlí na plantážích namrzlo a jsou poškozené.

HISTORIE VÁNOC...

Vánoce jsou po Velikonocích druhým nejdůležitějším křesťanským svátkem. Avšak oslava Vánoc nezačíná až na Štědrý den. Ten je vyvrcholením vánočních svátků. Tak jako se my všichni připravujeme na Vánoce, i církev má své období příprav. Toto období nazýváme advent (latinsky adventus, tj. příchod). Symbolicky znázorňuje dobu, kdy lidstvo čekalo na příchod Spasitele. Jedná se o dobu rozjímání a příprav na nadcházející svátky. Advent je dobou pokory a odfikání, kdy by se lidé měli zdržet nadměrného jídla a pití, tance, zábavy a zpěvu. Čtyři adventní týdny jsou známy již od 11. století a každá adventní neděle nese své jméno (železná, bronzová, stříbrná, zlatá). Symbolickou barvou pro toto období je barva fialová, barva pokání a smutku nad našimi hříchy. Po třetí adventní neděli je nahrazena barvou růžovou, která v sobě nese radost a příslib odpuštění. Advent je především dobou očekávání.

Do adventu spadá i památka několika světců, k jejichž jménům se poji celá řada lidových zvyků a pověr. Jejich základem je především křesťanská víra, v mnohých však můžeme vystopovat i pohanské rituály. V současnosti je většina těchto zvyků již dávno zapomenuta. Prvním adventním svátkem byl 30. listopadu svátek sv. Ondřeje. Tento den bývá dnem věštění a souvisel s předkřesťanskými rituály, jež měly ochránit před demony, zlem a v přeneseném slova smyslu i zimou.

Druhý svátek adventní se slavil 4. prosince – svátek sv. Barbory. Barbora byla první z tzv. „obchůzkových postav“. Jde o lidové masky, které zvečera obcházely domy a vykonávaly určité rituály. Barbora byla ženská postava v bílém hávu se závojem nebo vlasy rozpuštěnými přes obličej, s bíle nalíčenými tvářemi, zeleným věnečkem na hlavě a s metličkou k vyplácení dětí. Nosila také košíček s ořechy a jablky pro hodné děti. Další zvyk přetrvával až do dnešních časů. Na sv. Barboru si svobodné dívky řezou třeshové větvičky. Pokud do Štědrého dne vykvete, dívka se v následujícím roce vdá.

Nejoblíbenějším adventním svátkem je svátek sv. Mikuláše 6. prosince. Již ve středověku obcházely vesnici v předvečer tohoto svátku různé masky, nejstarší zmínky v našich zemích jsou ze 14. století. Tento večer obdarovával sv. Mikuláš společně s čerty a andělem hodné děti ovocem, pečivem a ořechy a neposlušné děti uhlím, bramborami a poleny.

Téměř zapomenutým svátkem je svátek sv. Ambrože 7. prosince. Postava Ambrože byla oblečena do bílé košile, hlavu zakrytou černou špičatou čepicí a v ruce držela koště polepené papírem. Za soumraku se děti shromáždily před kostelem, pokřikovaly na něj, on je honil a troulil cukrovinky.

Svátek sv. Lucie 13. prosince je poslední adventní svátek. Lucie byly bílé oděné postavy s maskou na obličej, které nosily dřevěný nůž a dětem, které se nepostily, hrozily rozpráváním bříčka. Jinde nosily „Lucky“ peroutky nebo metly, jimiž vymetaly všechny kouty od zla. V tento den se nesmělo drát peří ani příst. Kdo zvyk porušil, tomu Lucky rozfoukaly peří nebo ukradly kužel.

Po tomto svátku již začínají přípravy na oslavu Vánoc. Ačkoli se zdá, že jde o církevní svátky, nebylo tomu tak vždy. Původně to byly pohanské svátky související se zimním slunovratem. Pohané věřili, že v noci z 24. na 25. prosince, kdy se opět začíná prodlužovat den, se znovu zrodil bůh Slunce. Do křesťanského kalendáře byly zařazeny až roku 336 a velice rychle se šířily do celého křesťanského světa. Do 17. stol. se vánoční život odehrával především v kostelech, později se oslavy přesunuly do rodin. V 19. stol. se v Čechách poprvé objevil vánoční stromček a od té doby se Vánoce stále víc stávaly světovým svátkem.

První zmínka o vánočním stromku zdobeném ovocem, sladkostmi a papírovými květinami pochází z roku 1570 z brémské kroniky. Byl umístěn v cechovní budově, kam byly pozvány děti místních řemeslníků. V Praze se poprvé objevil roku 1812 v domácnosti režiséra Stavovského divadla J. K. Liebicha, který znal tento zvyk z rodného Bavorska. Velmi rychle ze zvyk strojit vánoční stromek rozšířil v jídelnách české šlechty a měšťanstva, kde byl zavěšen nad jídelním stolem. Odtud zvyk pozvolna pronikal mezi širší vrstvy obyvatelstva. Zvyk stavět rozsvícené vánoční stromy na náměstí se v Evropě ujal po první světové válce. Vánoční stromek ozdobený elektrickými svíčkami byl v Evropě postaven poprvé roku 1924 ve Výmru. Tato móda se rozšířila z Ameriky, kde stál první elektricky osvětlený stromek již v roce 1912 na Madison Square v New Yorku. V Čechách byl první veřejný stromček postaven pravděpodobně roku 1925 v Plzni.

Štědrý den souvisel velmi těsně s dnem následujícím - Božím hodem, dnem narození Ježíška. Ježíšovo narození se tento den slaví již od 4. stol. Během Štědrého dne se má dodržovat přísný půst, který končí až s východem první hvězdy. Teprve tehdy usedá rodina ke slavnostní večeři.

Štědrovečerní stůl pokrývali naši předkové bílým ubrusem a nohy zdobili řetězem. Každý ze stolovníků dostal pod talíř pro štěstí šupinu z kapra. Po večeři lidé rozkládali jablko a podle tvaru jaderníku odhadovali osud. Do vody se lilo rozžhavené olovo, jehož ztuhlý tvar napovídal, co se příští rok stane. Děvčata pouštěla v umyvadle skořápky ořechů se svíčkami nebo házela střevíc. Se Štědrým dnem byla vždycky spojena nadílka. Původně si dávali dárky již staří Římané a to k oslavě nového roku. Později se tento zvyk stal projevem lásky a přátelství.

VÁNOČNÍ TRENDY

Letošní Vánoce představují návrat k tradicím. Módní budou tradiční ozdoby, baňky, postavičky, hvězdičky, andílci, přírodní motivy (větvíčky, listky, květiny). Vše bude navíc jakoby zasněžené. Větvíčky pokryté vrstvou sněhu, ozdoby a řetězy doplněné o skleněné kameny symbolizující kousky třeptavého ledu. Následující čtyři styly vám napoví víc.

Sněhová romance vychází z barev přírody, pokrytých sněhem a ledem. Pudrově zelená, světle modrá, krémová a bílá. Vše tlumené, pozorované jakoby přes vrstvu sněhových vloček. A protože se sněhové vločky v paprscích slunce krásně třeptí, vše je doplněno zlatou, aby byl dojem dokonalý.

Čistá nevinnost je symbolizována bílou barvou, tentokrát doplněnou odstíny šedi a stříbra. Výrazným materiálem je rovněž sklo. Vše tak působí dojmem nejen nevinnosti ale i nedostupnosti. Navštívili jsme zámek ledové královny. Vše je nádherné, luxusní, ale nedostupné.

Tisíc a jedna noc je luxusní trend nabízející pohled do harémů arabských vládců. Snoubí se zde kaštanová hněd, ebonová čern, oranžová, smaragdově zelená a sytá modrá, vše doplněno kudrlinkami zlaté. Vše je bohatě zdobeno složitými vzory, stuhami, korálky a perlami. Symbolem je též vzácné dřevo, doplněné kovem.

Čokoládové vánoce jsou teplé, útulné, vonící domovem. Typickými barvami jsou všechny odstíny červené, doplněné čokoládově hnědou, bronzovou a okrovou. Uplatnění nachází i kov, ale jakoby pokrytý rzi a různě přírodní dřevo včetně kůry. Tímto trendem evokujeme prostotu venkovského života.

Přijďte se nadechnout vánoční atmosféry spolu s námi! Odpočítejte si v předvánočním shonu a načerpejte inspiraci na naší tradiční prodejní Vánoční výstavě konané v prostorách firmy Hraňo v Žehušicích od 24.11.2012.

Jabloň SHALIMAR®

Nová odrůda vzniklá křížením odrůd Topas a Golden Delicious se Strážovčic. Jedná se o strom se středním vzrůstem, korunu má rozložitou. Kvetení je středně pozdní. Plodnost je pravidelná, velmi vysoká a po výsadbě vcelku rychlá. Plody jsou velké, kulovité kuželovité. Slupka je hladká, zelenožlutá, krytá červeným až oranžovým žháním. Dužnina je pevná, křehká, šťavnatá a velmi aromatická.

Plody zrají koncem října, konzumní zralost nastává v lednu a skladování ve sklepních podmínkách vydrží až do dubna. Odolnost chorobám je velmi vysoká a je rezistentní vůči strupovitosti.

PERSPEKTIVNÍ ODRŮDY OVOCNÝCH DŘEVIN

Jabloň MITCHGLA®

Nová odrůda původem z Nového Zélandu, je křížencem odrůd Kidd's Orange a Golden Delicious. V podstatě je jedná o červenou mutaci odrůdy Gala. Růst má středně silný, vytváří korunu, která je málo náročná na řez. Plody jsou velké, červené, s mramorovým žháním. Slupka je silná, lesklá a odolná. Dužnina je krémová, šťavnatá, sladká a aromatická. Chuť je výborná a ta ji řadí ke špičkovým odrůdám. Plody dozrávají koncem září, konzumní zralost nastává koncem listopadu a vydrží až do konce března. Odolnost vůči chorobám je střední.

ROSTLINY SE ZAJÍMAVÝM PODZIMNÍM VZHLEDEM

V měsíci listopadu si užíváme již posledních záchvěvů krásy našich zahrad. Listí se vybarvuje a postupně opadá. Najdou se ovšem rostliny, které dokážou před opadem listové plochy předvést na zahradě čarokrásné barevné divadlo.

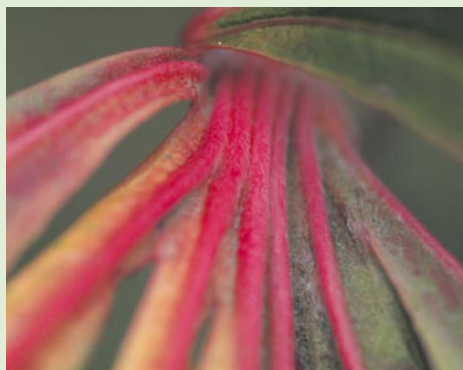
Nejhezčí ozdobou podzimní zahrady jsou právě listnaté dřeviny, které mají nádherně vybarvené listy. Byla by velká škoda, kdyby zahrada na podzim pouze opadala či zůstala zelená. Z tohoto důvodu je vhodné si na zahradu vysadit určité druhy dřevin, které mají výraznější podzimní zbarvení než ostatní, či jim zbarvení vydrží po delší dobu než jiným.

Barevné olistění je nejvýraznější ve velkých plochách. Pokud tedy chcete dosáhnout maximálního účinku, je vhodné vysadit rostliny ve skupinách tak, aby mezi nenápadně vybarvenými jedinci byly i rostliny s výrazným zbarvením. Samozřejmě platí, že čím je zahrada větší, tím větší rostliny je třeba volit. Ke zbarvení listové plochy dochází díky změně počasí a následné změně obsahu látek v listech. Nejčastějšími barvami jsou různé odstíny červené, růžové, žluté či oranžové. Jsou i druhy rostlin, které jsou schopné dosáhnout svitových odstínů oranžové a růžové. Intenzita a také délka zbarvení listů hodně záleží na průběhu podzimního počasí. Dojde-li k rychlému a silnému ochlazení, listy se nestihnou pořádně vybarvit a rychle opadají. Pokud se ovšem ochladí postupně a nepřijdou velmi nízké teploty, vydrží zbarvené listy na rostlinách klidně i tři týdny.

Když rostlina odčerpá z listů všechny potřebné látky, dojde mezi listem a větvíčkou k vytvoření slabé korkové vrstvy a list je připravený na spadnutí. Ale i po spadnutí na zelený trávník pod rostlinou není s podzimním zbarvením konec. Živé barvy ještě chvíli vydrží a barevný efekt se trochu prodlouží. Po zhnědnutí listů je vhodné je shrbat a zkompostovat či jinak zlikvidovat.

V následujícím přehledu je uvedeno pouze několik rostlin s výrazným podzimním zbarvením listů. Pro informace o ostatních rostlinách si zajděte do vašeho zahradního centra či k vašemu zahradníkovi.

ACER JAPONICUM 'ACONITIFOLIUM' - JAVOR JAPONSKÝ

Javor, který má svou domovinu na ostrovech Hokkaido a Honšú v Japonsku. Tam roste v podhůří a výše. Jedná se o pomalu rostoucí opadavý strom s hrubě větvenou nepravidelnou korunou. Listy má hluboce dělené na 7-9 laloků. Samotné listy jsou relativně velké, mají v průměru až 10 cm. Jejich podzimní vybarvení je velmi výrazné. Mohou být zbarveny od žluté, přes oranžovou až do červené. Mnohdy jsou na jednom listu zastoupeny všechny barvy najednou. Javor v našich podmínkách dorůstá maximálně do 3 metrů, ale spíše se bude držet do

**Ing. Martin Hraňo, DiS.,
Ing. Gabriela Rychnovská,
Odborné služby zahradnické,
Žehušice, tel /fax: 327 399 161,
www.hrano.cz**

metrů dvou. Z hlediska nároků na půdu vyžaduje půdy propustné, vlhčí, ale ne zamokřené. Vysloveně se mu nebudou dařit v půdách těžkých a zamokřených. Umístění je vhodné zvolit chráněné, s přirozeně vlhčím mikroklimatem. Pokud rostlinu vysadíte na přímý úpal, budou listy od léta trpět zasycháním konců listů.

LIRIODENDRON TULIPIFERA - LILIOVNÍK TULIPÁNOKVĚTÝ

Liriodendrony pocházejí ze dvou oblastí světa. Jeden druh pochází z oblasti Severní Ameriky a druhý z Číny. Jelikož se jedná o relativně rychle rostoucí strom, je vhodné ho vysazovat do středně velkých až velkých zahrad. V domovních běžně dorůstá do 60-ti metrů, ale v našich podmínkách dorůstá ve dvaceti letech do výšky maximálně 10 až 13 metrů. Korunu má zpočátku kuželovitou, později výrazně vyklenutou. Listy jsou na větvičkách střídavě uspořádané, mají dlouhý řapík a tvar mají skoro čtvercový. Velmi zajímavý je i květ tohoto stromu, který může připomínat květ tulipánu. Ostatně i podle tvaru květu se celý strom jmenuje. Listy se na podzim nejčastěji zbarvují výrazně do žluta. Z hlediska pěstebních nároků se jedná o relativně nenáročný strom, který je u nás mrazuvzdorný. Pouze u mladých jedinců je vhodné provést zimní ochranu. Rostlina vyžaduje slunné polohy s mírně vlhkou půdou.

HAMAMELIS X INTERMEDIA - VILÍN PROSTŘEDNÍ

Viliny k nám byly dovezeny ze Severní Ameriky, kde jsou známy jako "pukavý oříšek". Toto pojmenování získaly díky typickému zvuku při otevírání plodů. Jedná se o opadavé keře, které mají listy velmi podobné líscům. Zajímavostí jsou na této rostlině minimálně dvě. První je její schopnost kvést za velmi nepříznivých podmínek. Velmi časně, pravidelně v lednu, se na holých větvičkách objevují shluky originálních květů. Díky této vlastnosti se možná jedná o první rostlinu, která na zahradě v daném roce kvete. Druhou zajímavostí je schopnost vilínu výrazně zbarvovat listovou plochu. Listy se zbarvují do klasických barev, tj. červené, žluté a oranžové. Samotné zbarvení záleží na průběhu počasí i na dané lokalitě. Někdy se listy zbarví celé do červená, jindy mají od okrajů jakoby pruhy barev. V každém z těchto případů se jedná o velmi výrazné zbarvení. Při výsadbě je vhodné zvolit místo, kde budete mít rostlinu na podzim i v zimě na očích, abyste si krásného vybarvení listů a posléze i květů naplno užili. Z hlediska pěstebních nároků je vhodné se vyhnout suchým vyprahlým stanovištím. Při jejich pěstování však mějte na paměti jedno pravidlo. Neřezat!! Viliny totiž řez přímo nesnáší.